

Πέμπτη, 22 Μαΐου 2007
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΙΣΤΟΡΙΑ

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

A.1.1.

Πως αντιμετώπισαν τη ναυμαχία του Ναυαρίνου (8/20 Οκτωβρίου 1827) οι Έλληνες, ο Σουλτάνος και οι Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής;

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Τεύχος Α' σελ.:130 «Το γεγονός...στα εσωτερικά του κράτους»

A.1.2.

Ποια μέτρα πήραν μη δικτατορικά κράτη της Ευρώπης, μιμούμενα τις Η.Π.Α, για την αντιμετώπιση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 1929;

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Τεύχος Β' σελ166 Στα μη δικτατορικά κράτη της Ευρώπης, «όπως ακριβώς στις Ηνωμένες Πολιτείες ...για να μειώσουν την ανεργία»

Οι μαθητές μπορούν να προσθέσουν και τον ορισμό του αποπληθωρισμού, από το Γλωσσάριο, σελ.115

ΘΕΜΑ Α2

A.2.1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

α. Η Κύπρος παραδόθηκε από τους Τούρκους στους Άγγλους με τη Συνθήκη των Σεβρών.

β. Τα Δωδεκάνησα ενσωματώθηκαν στην Ελλάδα το 1948.

γ. Ο Δημήτριος Υψηλάντης διατύπωσε έντονες επικρίσεις για το «ψήφισμα της υποτέλειας».

δ. Με τις ενέργειες του Αλέξανδρου Σβώλου συγκλήθηκε η διάσκεψη στο Λίβανο.

ε. Μεταξύ της Σοβιετικής Ένωσης και του καθεστώτος του Κεμάλ υπεγράφη Σύμφωνο Φιλίας το Μάρτιο του 1921.

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

- α. Λάθος
- β. Σωστό
- γ. Σωστό
- δ. Λάθος
- ε. Σωστό

A.2.2. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. Ανατολικό Ζήτημα
- β. «άψογη στάση»
- γ. Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών (Ε.Ο.Κ.Α.)

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

α. Τεύχος Α' σελ.131 Ονομάστηκε ο αγώνας μεταξύ των Ευρωπαϊκών (Μεγάλων) Δυνάμεων για την εκμετάλλευση της σουλτανικής αδυναμίας ή τη διανομή της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Το ζήτημα αυτό είχε γεννηθεί πολύ νωρίτερα από την ελληνική επανάσταση και επρόκειτο να συνεχιστεί για άλλα εκατό χρόνια αργότερα. Κομμάτι του Ανατολικού Ζητήματος είναι και το Ελληνικό (Ζήτημα), μέρος του οποίου είναι και το Κρητικό Ζήτημα (προαιρετική αναφορά: τεύχος Α' σελ.289 «για τις Δυνάμεις ... και πληθυσμού»)

β. Τεύχος Α' Σελ. 303 Η Ελληνική κυβέρνηση, πριν την εκδήλωση του κινήματος στο Γουδί (1909), «δεν τολμούσε να δεχτεί την ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα που οι Κρήτες μαχητικά την επιδίωκαν και η ελληνική κοινή γνώμη ένθερμα την αποδεχόταν. Η Ελλάδα τήρησε τότε «άψογη στάση» που αύξησε την αντιδημοτικότητα της κυβέρνησης και του βασιλιά.

γ. Τεύχος Β' Σελ 401-402 Η βρετανική κυβέρνηση μετά το δημοψήφισμα που πραγματοποίησαν οι Έλληνες της Κύπρου για να πετύχουν την ένωση του νησιού τους με την Ελλάδα «αρνείται να δεχτεί τη θέληση του Κυπριακού λαού και μπροστά στην άρνηση αυτή η κυπριακή επαναστατική οργάνωση Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών (Ε.Ο.Κ.Α), με στρατιωτικό συντονιστή το στρατηγό Γεώργιο Γρίβα (Διγενή) , εξαπολύει ένοπλο αγώνα. Οι Άγγλοι αντιδρούν λυσσαλέα, εξορίζουν τον αρχιεπίσκοπο Μακάριο στις Σευχέλλες, βασανίζουν και εκτελούν αγωνιστές, πυρπολούν χωριά. Στην Κύπρο ζωντανεύουν ηρωικές στιγμές των θυσιών, των μορφών του 1821 (Γρηγ. Αυξεντίου, Καραολής και Δημητρίου). Τα μηνύματα της Ε.Ο.Κ.Α. αναγκάζουν τους Άγγλους να υποχωρήσουν.

ΟΜΑΔΑ Β**ΘΕΜΑ Β1**

Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε:

α. στα αίτια των Βαλκανικών πολέμων

Μονάδες 15

β. στο περιεχόμενο της συνθήκης με την οποία τερματίστηκε ο Α' Βαλκανικός πόλεμος.

Μονάδες 10

ΚΕΙΜΕΝΟ Α'

Εκείνη την άνοιξη και το καλοκαίρι τα γεγονότα είχαν εξελιχθεί ταχύτατα. Τμήματα της οθωμανικής Μακεδονίας έδειχναν έτοιμα να πέσουν στα χέρια είτε της Ιταλίας (που είχε πολεμήσει εναντίον της αυτοκρατορίας με αντικείμενο την Τριπολίτιδα) είτε των Αλβανών εξεγερμένων, οι οποίοι απαιτούσαν ν' αποκτήσουν δικό τους κράτος. Αυτή ήταν ίσως η μοναδική απειλή που μπορούσε να κάνει τα βαλκανικά κράτη να ομονοήσουν, και μέσα σ' ένα διπλωματικό ανεμοστρόβιλο το Μαυροβούνιο, η Σερβία, η Βουλγαρία και η Ελλάδα υπέγραψαν μια σειρά από διμερείς συμφωνίες και αποφάσισαν να επιτεθούν τον Οκτώβρη εναντίον των Οθωμανών.

(Mark Mazower, *Θεσσαλονίκη. Πόλη των φαντασμάτων*, Μεταφρ. Κ. Κουρεμένος, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2006, σελ. 352.)

ΚΕΙΜΕΝΟ Β'

Η συνθήκη του Λονδίνου
Άρθρον 2

Η Αυτού Μεγαλειότης ο Αυτοκράτωρ των Οθωμανών εκχωρεί προς τας Αυτών Μεγαλειότητας του Συμμάχου Ηγεμόνας πάσας τας επί της ευρωπαϊκής ηπείρου εδαφικές εκτάσεις της Αυτοκρατορίας Αυτού προς δυσμάς, γραμμής αρχομένης από της επί του Αιγαίου πελάγους Αίνου μέχρι της επί του Ευξείνου Πόντου Μηδείας, εξαιρουμένης της Αλβανίας.

Άρθρον 4

Η Αυτού Μεγαλειότης ο Αυτοκράτωρ των Οθωμανών δηλοί ότι εκχωρεί εις τας Αυτών Μεγαλειότητας τους Συμμάχους Ηγεμόνας την νήσον Κρήτην και ότι παραιτείται υπέρ Αυτών πάντων των ων εκέκτητο¹ επί της νήσου ταύτης κυριαρχικών και άλλων δικαιωμάτων.

1. των ων εκέκτητο: όσων ήταν κύριος, όσα κατείχε

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

B1α.

Την άνοιξη και το καλοκαίρι του 1912 τα βαλκανικά κράτη υποχρεώθηκαν να κινηθούν προς συνεννόηση και κοινή προετοιμασία του αγώνα κατά των Τούρκων. Στην κατεύθυνση αυτή οδηγήθηκαν από τις πολιτικές και διπλωματικές εξελίξεις στην Οθωμανική αυτοκρατορία και την ανατολική Μεσόγειο. Οι εξελίξεις αυτές αποτέλεσαν τα αίτια των Βαλκανικών πολέμων που ακολούθησαν.

Ως αίτια των Βαλκανικών πολέμων οι μαθητές πρέπει να αναφέρουν :

- η εξασθένιση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας εξαιτίας του πολέμου με την Ιταλία (Τεύχος Β σελ.36) με αναφορά στην επεκτατική πολιτική της Ιταλίας στη Λιβύη και στην κατάληψη των Δωδεκανήσων από τους Ιταλούς (Μάϊος 1912, τεύχος Β. σελ. 35). Με τα στοιχεία αυτά συμφωνούν και οι πληροφορίες του κειμένου Α' το οποίο αναφέρει ότι η Ιταλία είχε πολεμήσει κατά της Οθωμανικής αυτοκρατορίας για την Τριπολίτιδα και ότι τμήματα της οθωμανικής Μακεδονίας έδειχναν έτοιμα να πέσουν στα χέρια της Ιταλίας.

- η βάνανυση καταπάτηση των δικαιωμάτων των εθνοτήτων που ζούσαν στα εδάφη της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και η έξαρση του εθνικού συναισθήματος στα βαλκανικά κράτη για την απελευθέρωση των αλύτρωτων εδαφών (Τεύχος Β σελ.36). Με την έξαρση του εθνικού συναισθήματος συνδέεται η αναφορά του κειμένου Α' στην εξέγερση των Αλβανών, οι οποίοι απαιτούσαν να αποκτήσουν δικό τους κράτος και υπήρχε το ενδεχόμενο να αποσπάσουν τμήματα της οθωμανικής Μακεδονίας.

- ο επεκτατικός ανταγωνισμός των Μεγάλων Δυνάμεων σε μια περιοχή ζωτική για τα οικονομικά του συμφέροντα (δρόμος για τις αγορές της Ανατολής και τα πετρέλαια) (Τεύχος Β σελ.36).

Σύμφωνα με το κείμενο Α' τα βαλκανικά κράτη υπέγραψαν μια σειρά από διμερείς συμφωνίες. Οι συμφωνίες αυτές ήταν (Τεύχος Β σελ.36):

- Μάρτιος 1912: συμμαχία της Βουλγαρίας και της Σερβίας κατά της Τουρκίας
- Μάϊος 1912: αμυντική συμμαχία Ελλάδας Βουλγαρίας, η οποία ακολουθείται από την υπογραφή στρατιωτικής συμφωνίας αλληλοϋποστήριξης σε περίπτωση πολέμου με την Τουρκία.

- Ιούνιος 1912: στις ενδοβαλκανικές συμφωνίες προστέθηκε και το Μαυροβούνιο

Οι βαλκανικοί σύμμαχοι μετά την απόρριψη από την τουρκική κυβέρνηση των αιτημάτων τους που αφορούσαν στη διασφάλιση της εθνικής αυτονομίας των εθνοτήτων της αυτοκρατορίας, κηρύσσουν τον πόλεμο κατά της Τουρκίας (Οκτώβριος 1912).

B1β.

(Τεύχος Β' σελ.41-43) Ο Α' Βαλκανικός πόλεμος έληξε με την υπογραφή της συνθήκης του Λονδίνου (17/30 Μαΐου 1913). Με τη συνθήκη αυτή η Τουρκία παραχωρεί στα συμμαχικά βαλκανικά κράτη όλα τα εδάφη δυτικά της γραμμής Αίνου-Μηδείας (πόλη του Εύξεινου Πόντου).

Με τις πληροφορίες αυτές συμφωνεί το άρθρο 2 του κειμένου Β'. Σύμφωνα, επίσης, με τη συνθήκη του Λονδίνου, ο σουλτάνος παραιτείται από τα κυριαρχικά του δικαιώματα στην Κρήτη (συμφωνεί το άρθρο 4 του κειμένου Β'). Η τύχη των νησιών του Αιγαίου και της χερσονήσου του Άθω θα καθοριζόταν από τις Μεγάλες Δυνάμεις. Το ίδιο συμφωνήθηκε και για το πρόβλημα της ανεξαρτησίας της Αλβανίας (συμφωνεί το άρθρο 2 του κειμένου Β', σύμφωνα με το οποίο η Αλβανία εξαιρέθηκε από τα οθωμανικά εδάφη της ευρωπαϊκής ηπείρου που παραχωρούνταν στα βαλκανικά κράτη). Οι Ιταλοί αρνήθηκαν να περιλάβουν και τα Δωδεκάνησα στη συνθήκη, υποστηρίζοντας ότι το πρόβλημά τους συνδεόταν με τον ελληνοτουρκικό πόλεμο και όχι με το βαλκανικό.

Το κείμενο της συνθήκης του Λονδίνου έγινε αντικείμενο διαπραγματεύσεων μεταξύ των Μεγάλων Δυνάμεων οι οποίες, μετά τη κατάρρευση της ευρωπαϊκής Τουρκίας, προσπαθούσαν να προσεταιριστούν τα βαλκανικά κράτη, για να προωθήσουν τα οικονομικά και πολιτικά του συμφέροντα. Έτσι η συνθήκη του Λονδίνου, προσπαθώντας να εξισορροπήσει τα συμφέροντα των Δυνάμεων με τα αιτήματα των βαλκανικών λαών, περιείχε ασάφειες και παραλείψεις. Κυριότερο μειονέκτημά της είναι το γεγονός ότι δεν έγινε δυνατό να καθοριστούν τα σύνορα μεταξύ των συμμαχικών βαλκανικών κρατών. Το πρόβλημα της Μακεδονίας και τη Θράκης θα οδηγήσει σε νέα σύγκρουση, μεταξύ των βαλκανικών συμμάχων αυτή τη φορά.

ΘΕΜΑ Β2

Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε:

α. Στις απαιτήσεις του Στρατιωτικού Συνδέσμου (1909)

Μονάδες 15

β. Στον τρόπο με τον οποίο επιβλήθηκε ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος και στις πολιτικές συνέπειες που άμεσα προέκυψαν.

Μονάδες 10

ΚΕΙΜΕΝΟ

Στο πρόγραμμα του Στρατιωτικού Συνδέσμου, δεν υπάρχει σημείο που να δείχνει ότι πίσω από τις ξιφολόγχες κρυβόταν η επαναστατημένη αστική τάξη. Οι αξιωματικοί:

[...]

-απαιτούσαν, πάντως «όπως ο τε Διάδοχος και οι Βασιλόπαιδες απόσχωσι της ενεργού και διοικητικής εν τω στρατώ και τω ναυτικώ υπηρεσίας»

-υπέβαλαν «την παράκλησιν όπως εν τω μέλλοντι ο Βασιλεύς (...) απαιτή ίνα οι Υπουργοί των Στρατιωτικών και των Ναυτικών προέρχωνται εξ ανωτέρων αξιωματικών»

-εκδήλωναν τον «πόθον(...) όπως η Διοίκησις της χώρας καταστή χρηστή και έντιμος, όπως η Εκπαίδευσις του Λαού καταστή λυσιτελής δια τον πρακτικόν βίον και τας στρατιωτικάς ανάγκας της Χώρας, όπως η ζωή, η τιμή και η περιουσία των πολιτών εξασφαλισθώσιν και τέλος όπως τα οικονομικά ανορθωθώσι, λαμβανομένων των

απαιτούμενων μέτρων προς λελογισμένη διαρρύθμισιν των εσόδων και εξόδων του Κράτους(...)

1. απόσχωσι: απέχουν

2. λυσιτελής: ωφέλιμη

(Γ. Δερτιλής, *Κοινωνικός μετασχηματισμός και στρατιωτική επέμβαση, 1880-1909*, σελ.186-187)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

B2α.

Στο τέλος του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα επικρατούσε στην Ελλάδα δυσφορία και απογοήτευση για τη γενική κατάσταση της χώρας. Μέσα σε αυτή την ατμόσφαιρα, το Μάιο του 1909, μία ομάδα αξιωματικών σχημάτισε το Στρατιωτικό Σύνδεσμο, ο οποίος αμέσως απαίτησε αναδιοργάνωση του στρατού και του στόλου και απομάκρυνση των προγκίπων από στρατιωτικές θέσεις (με τα στοιχεία αυτά συμφωνεί το κείμενο της πηγής, σύμφωνα με το οποίο οι αξιωματικοί του Συνδέσμου ζητούσαν να απέχουν ο διάδοχος και τα υπόλοιπα παιδιά του βασιλιά (πρίγκιπες) από την ενεργό διοικητική υπηρεσία στο στρατό και το ναυτικό και οι υπουργοί Στρατιωτικών και Ναυτικών να προέρχονται από την τάξη των ανώτερων αξιωματικών). Ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος ζητεί επίσης ανανέωση της πολιτικής ζωής, στοιχείο με το οποίο συμφωνεί και το κείμενο της πηγής, όπου ζητεί:

-να επιβληθεί έντιμη Διοίκηση,

-γρήγορη, αμερόληπτη και ισότιμη λειτουργία της δικαιοσύνης,

-ωφέλιμη εκπαίδευση του λαού για τις πρακτικές ανάγκες της ζωής και τις στρατιωτικές ανάγκες της χώρας,

-να εξασφαλιστεί η ζωή, η τιμή και η περιουσία των πολιτών

-να ανορθωθεί η οικονομία με λήψη των απαραίτητων μέτρων για ρύθμιση των εσόδων και των εξόδων του κράτους.

Την αρχηγία του Συνδέσμου οι αξιωματικοί ανέθεσαν στο συνταγματάρχη Νικόλαο Ζορμπά.

B2β.

Τεύχος Α' σελ.305 «Επειδή ο Σύνδεσμος αντιμετώπισε απροθυμία...έτσι αρχίζει μια νέα περίοδος για τη χώρα».

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Τα θέματα δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερες δυσκολίες για έναν καλά διαβασμένο μαθητή. Η επιλογή των πηγών ήταν εύστοχη. Το Β1 θέμα απαιτούσε ιδιαίτερη συνδυαστική ικανότητα, εφόσον οι μαθητές έπρεπε να αξιοποιήσουν πληροφορίες από διαφορετικά σημεία της ενότητας 4 του κεφαλαίου Κ'. Ιδιαίτερη προσοχή και σχολαστική μελέτη του βιβλίου απαιτούσε ο β ορισμός («άψογη στάση»).

